

Презентація на тему

- Внесок Григорія Сковороди в розвиток української філософії.
- Підготувала студентка 22 групи
- Тригуб Марія

План

1. Біографічні відомості.
2. Становлення філософських поглядів.
3. Аналіз філософських творів.
4. Доля творчої спадщини Сковороди.

1. Біографічні відомості.

- Григорій Савич Сковорода народився 3 грудня 1722 р. в с. Чорнухах Лубенського полку на Полтавщині, в сім'ї малоземельного козака.

Бери вершину і матимеш середину.

- В 1734-1753р. з перервами навчався в Києво-Могилянській академії. Протягом кількох років юнак був співаком придворної капели в Петербурзі.

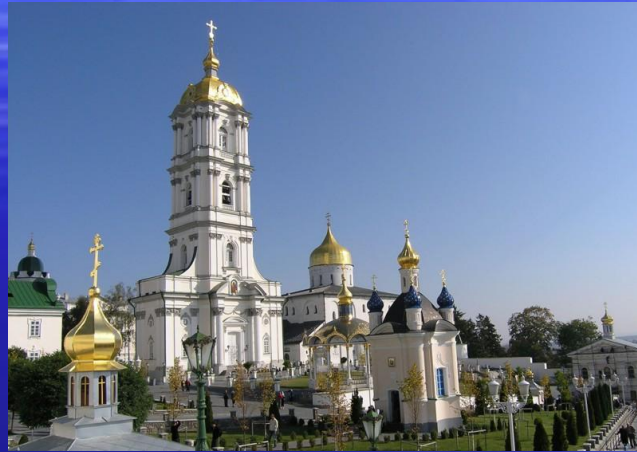
З усіх утрат втрата часу найтяжча.

- Залишивши капелу, Сковорода знову повернувся до навчання в академії, а в 1745р. з місією генерала Вишневського виїхав до Угорщини в м. Токай, де перебував до 1750р.
- У 1751р. деякий час викладав поетку в Переяславській семінарії. У своєму курсі лекцій він пропагував думки, які суперечили офіційно-догматичному погляду на поезію.

Більше думай і тоді вирішуй.

- Сковорода рішуче відкинув вимоги наставників семінарії дотримуватися існуючої традиції. Після цього йому довелося залишити семінарію, і він востаннє повернувся до академії. Як здібного вихованця митрополит Тимифій Щербацький у 1753р. рекомендував його домашнім учителем сина багатого поміщика С. Томари. Не бажаючи терпіти образи в родині Томари, через рік Сковорода залишив це місце і здійснив подорож до Москви.

З видимого пізнавай невидиме.

- Майже рік він провів у Троїце- Сергієвській лаврі, поповнюючи свої знання в бібліотеці. Після повернення на Україну Сковорода знову посідає місце домашнього вчителя. На цей раз у маєтку С. Томари у селі Коврях він перебував до 1758р. Тут почалася його літературна творчість. У Коврях він написав перші вірші, згодом включені до збірника “Сад божественних пісень”.

Життя наше- це подорож,а дружня бесіда-
це візок,що полегшує мандрівникові дорогу.

- Подальше життя письменника і філософа пов’язане з Слобожанщиною. Протягом кількох років Сковорода обіймав посаду викладача в Харківському колегіумі. У колегіумі Сковорода познайомився з учнем М. Ковалинським, з яким підтримував дружні зв’язки протягом усього життя.

Той розуміє юність, хто розуміє старість.

- Через вільнодумство і розбіжність у переконаннях з наставниками колегіума та через наклепи Сковороди був змушений залишити улюблену педагогічну роботу. Останні понад 25 років життя Сковорода провів у мандрах по Слобідській Україні, що давало письменнику-мислителю багатий матеріал для творчості. Саме в цей період були створені його основні філософські твори-трактати, діалоги та притчі.

2. Становлення філософських поглядів Сковороди.

- Видатний філософ завершує тривалий історичний період розвитку філософії на Україні, яка була наслідком творчого використання здобутків світової думки. Сковорода вивчав праці близьких йому філософів і брав з них на озброєння ті або інші філософські ідеї
- перетворюючи їх на вихідні пункти розробки власного вчення. Філософська творчість Сковороди розвивалась під впливом багатьох чинників, що й зумовило складний її характер. Окрім багатого життєвого досвіду, тогочасних соціально-економічних факторів,

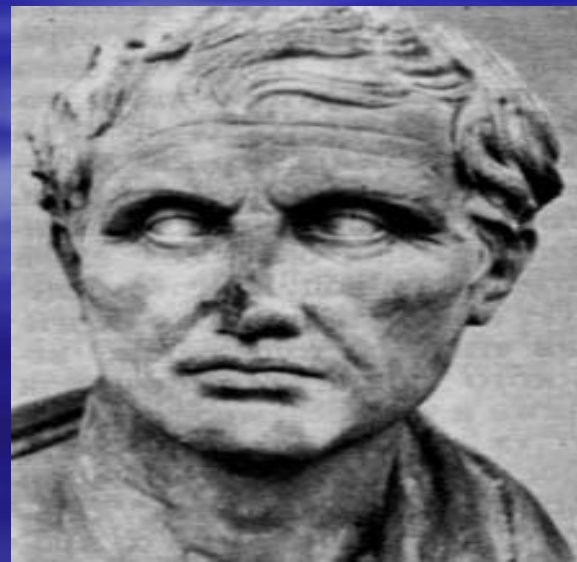
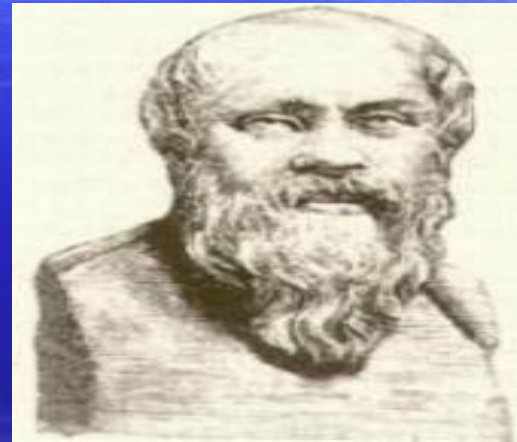
Настуний, весело освітлений день-плід
учорашнього, так само як доба старість-
нагорода гарно юності.

- на філософських поглядах Сковороди позначився вплив принаймні трьох ідейно-теоретичних джерел. Це:

То навіть добре, що Діоген був приречений на заслання: там він узявся до філософії.

- У творах Сковороди є чимало посилань на грецьких та римських філософів. Найчастіше він використовує висловлювання з морально-етичних питань предсавників таких філософських шкіл, як піфагорійців, кініки, кіренаки, стоїки.

Як ліки не завжди приємні, так і істина буває сувора.

- В розв'язанні морально-етичних проблем для українського філософа авторитетами є Піфагор, Діоген, Сократ, Епікур, Сенека. Сковорода часто посилається на Платона та Арістотеля. Добра обізнаність з античною філософією і критичне її використання для створення власного вчення виникло не осторонь світової філософії.

Всяка їжа і пиття смачні й корисні, але треба знати час, місце і міру.

- Осмислюючи проблеми і завдання своєї епохи, український філософ спиреться на надбання людської думки минулого, які він вважає істинними.

Щасливий, той хто мав змогу знайти щасливе життя. Але щасливий той хто може ним користуватись.

- Проте слід зауважити, що порівняно з античною філософією інтерес до надбань філософії нового часу у нього значно менший.
- Тепер знаючи вплив стародавності на формування світоглядних орієнтирів філософа можна перейти до його філософської теорії.

3. Філософське вчення Сковороди.

Не все те недійсне, що недосяжне дитячому розумові.

- Сковорода сприйняв ідеали філософії гуманізму і просвітительства, віру у всемогутність людського розуму, в неминучість торжества правди і справедливості.

Без бажання все важке, навіть найлегше.

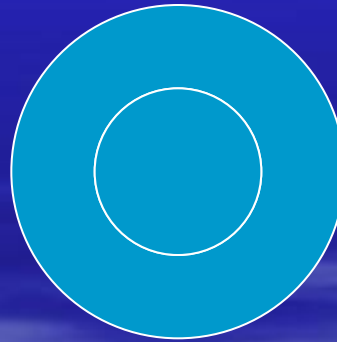
Важливу роль в цьому відіграло його навчання в Києво-Могилянській академії, де значного впливу набули просвітительські традиції. Сковорода вважав, що ідеал суспільства, де кожен реалізує свої природні обдаровання у “сродній” праці і дістає насолоду від цього, можна втілити в життя за допомогою освіти, самопізнання.

Звідси проголошення самопізнання універсальним засобом перебудови світу. Щастя ж доступне всім і кожному, бо нікого природа не обділила. Варто лише відвернути увагу від згуби “плотських” жадань та інтересів і пізнати в собі “справжню людину”, щоб знайти своє покликання і щастя в “сродній” праці, яка зробить “нужное нетрудным, а трудное не нужным»

Онтологічною основою вчення Сковороди є концепція трьох світів:

Всі світи складаються з двох натур:

Внутр
ішньо
ї
Зовні
(духо
шньої
вної)
(мате
ріаль
ної)

Тінь яблуні не заважє.

- Визначаючи мінливість зовнішньої природи, мислитель стверджує ідею вічності внутрішньої матерії, яку пантеїстично ототожнює з богом як началом і причиною, що визначає закономірність розвитку всього суцього. Ці ідеї Сковорода розвивав в дусі неоплатонічної діалектики. Оригінальний момент у Сковороди була ідея двонатурності символічного світу, на алегоричному витлумаченні якого стверджується ідеал справді людського способи життя, відповідного природньому покликанню.

4. Аналіз філософських творів.

- В центрі філософських пошуків Григорія Сковороди є людина. Людина як твердить Сковорода, не тримтячи раб, а “коваль свого щастя”, “шумливий бурхливий дух”.
- -Бажаєш бути щасливим?...Для цього не треба їздити за моря, колінкувати перед сильними світу сього, щастя завжди і всюди з тобою, його тільки треба пізнати.

Не називай солодким те що породжує гіркоту.

- Про це йдеться в філософському творі “Вхідні двірі до християнської доброчинності”.
- Є античний міф про прекрасного юнака Наркіса, чи Нарціса, сина річкового бога Кефіса і водяної німфи Ліріопм.

Нова людина має і нову мову.

- Якось Наркіс побачив у річці своє відображення і закохався в себе. І даремно німфа Ехо намагалася звернути увагу на себе. Наркіс не відповів взаємністю на її почуття, він був закоханий у своє відображення. І боги перетворили його на самотню квітку.

Тінь яблуні не заважає.

- У творі “Наркіс. Розмова про те, взнай себе” Сковорода посвоєму прочитав античну легенду, яка привела його до висновку : пізнай себе самого і знайти в собі людину-одне і те ж.

Більше думай і тоді вирішуй.

- У “розмові п”ти подорожніх про істинне щастя в житті” Філософ утверджує високу мораль народу, заперечує міщанську суєту і панське неробство. Осмислюючи, в цьому суть щастя, Сковорода переповідає народні притчі, байки, легенди і в цей спосіб близько стає до народного розуміння таких понять, як “премудрість”, “добродійність” і доброчесність”, “щастя”. Його ідеал найвищих якостей –людини з високою гідністю, яка не плазує перед тим, хто хоче поставити її на коліна. Така людина буде завжди дбати “про тіло і душу” і буде щасливою.

Хіба розумно чинить той, хто, починаючи довгий шлях, в ході не дотримує міри?

- Про значення споріднено праці в житті людини, в досягненні людського щастя мовиться в творі “Кільце. Дружня розмова про душевний світ”. Трудність дороги до щастя, стверджує Сковорода, не в тому, щоб її важко віднайти, а в тому, що “ніхто не хоче шукати, кожен своїм шляхом іде й іншого тягне, - в сім трудність”.

Вода без риби, повітря без пташок, час без людей бути не можуть.

- Пошуком “нетлінної істини” людського щастя, утвердженням природи, яка, за Сковородою, “всьому початкова причина і саморушна пружина”, є твір “Розмова, звана алфавіт, чи буквар світу”. Філософ розумів життя як безкінечний пошук істини і себе називав ловцем “птиці істини”.
- Не можна аналізуючи твори Сковороди не згадати про його чудові байки. Філософський зміст яких не можливо оцінити часом, адже в кожній з них можна незалежно від часу знайти щось дуже важливе для себе. Ось декілька цих безцінних байок:

Сова і дрізд

- Тільки побачили Сову пташки, як почали її навипередки скубати.
- -І не прориває вас досада, пані,-спитав Дроздик,-що на вас, невинну,нападають? Чи не дивно се?

О,коли б змога писати так само
багато, як і мислити.

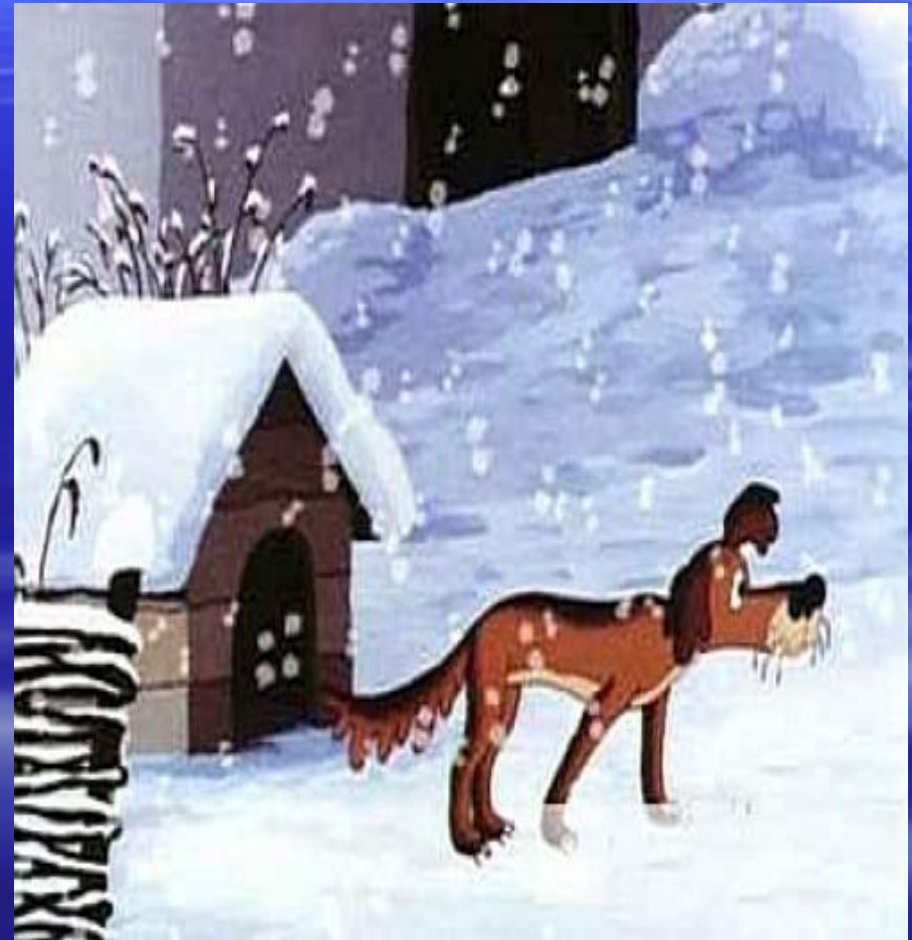
-Анітрохи,-відповіла та.-Вони й поміж себе
завжди чинять так само.А щодо досади,
то вона для мене терпима, бо хоч мене
сорокий й ворони з граками скубуть,
проте Орел з Пугачем не чіпають, та й
афінські громадяни поважають мене.

Сила:

Ліпше в одного розумного і доброго бути у
любіві та шані, ніж у тисячі дурнів.

Пси

- В селі у господаря жили два пси. Довелося якось повз ворота проїздити незнайомцеві. Один пес вискочив, погавкав, доки чоловік не зник з очей, і повернувся до двору.

Сила: Розумний чоловік знає, що ганити, а дурний базікає без пуття.

- -Що ж ти з цього маєш?- спитав другий.
- -У всякому разі не так нудно,-відповів той.
- -Але ж не всі переїжджі,-сказав розумний,-так, щоб їх мати за ворога нашого господаря.
- Коли б так, то і я б служби своєї не занедбав, гавкав, хоч іще з минулої ночі мене непокоїть пошкоджена вовчими зубами нога. Содакою бути-це річ непогана, а от даремне брехати на кожного-зле.

Баба та гончар

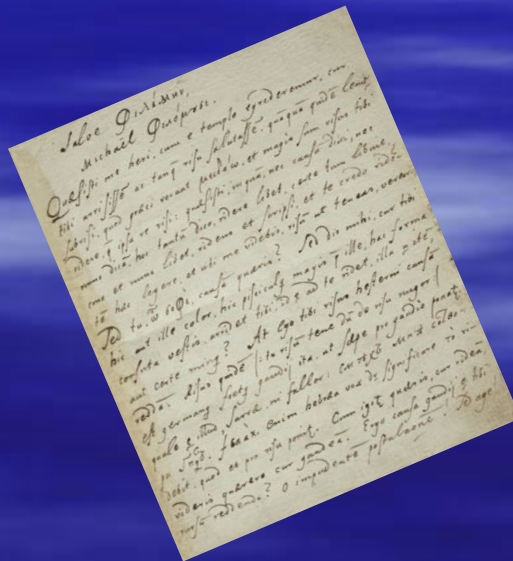
- Баба купувала горщики.Любощі молодих літ ще й тоді їй згадувалися.
- -Почому сей гарненький?
- -За того візьму хоч три шаги,-відповів Гончар.
- -А за того менше двох копійок не візму...
- -Що за диво?
- -У нас, бабо,-відповів майстер,-не очима вибирають,а слухають,чи чисто дзвенить.

Не за обличчям судять, а за серцем.

- Баба хоч мала непоганий смак, однак нічого на те не змогла відповісти, а лише сказала, що й сама вона давно се знала, але зараз не подумала.
- Сила: Звичайно ся премудра Єва-прабаба усіх тих штукатурів, котрі людину цінують по одежі, по тілу, по грошах, по хоромах, по імені, а не по її плодах життя.

Добрий розум робить легким будь- який спосіб життя.

- В кожній з цих байок закладений глибоко філософський зміст. Який прихований за образами тварин які втілюють людські риси характеру. Щоб кожна людина могла себе впізнати і зробити висновки.

5. Розуміння мистецтва.

- Розуміння мистецтва у Сковороди впливає з теорії “сродності”. До художніх творів, як і до життя, він застосовує спільний критерій оцінки, яким вважає критерій добра.

Любов виникає з любові; коли хочу щоб мене любили, я сам перший люблю.

- Важливою ознакою справжнього мистецтва є почуття любові. На його переконання, ніщо не потребує такої внутрішньої свободи, як мистецтво: неспорідненість вбиває будь-яке “художество”.

Все минає, але любов після всього зостається.

- Для живопису і для музики, як і для всякого іншого мистецтва, необхідні природні здібності.Що ж до навчання і вправ, то вони здатні тільки вдосконалити талант.Якщо ж немає
- природної основи, покликання,то ніяке навчання не принесе бажаних і сподіваних результатів.

Мистецтво безсмертне. Особливо МИСТЕЦТВО ВИЖИВАТИ.

- Визначаючи мистецтво з погляду спорідненої праці, Сковорода робить висновок, що справжньому митцеві насолоду приносить не слава, а сама праця над твором, яка солодша за славу.

В усіх науках і мистецтвах плодом є вірна пратика.

- А це означає, що умовою насолодою працею є відповідність природнім властивостям. І в усіх науках, як і в мистецтвах, “плодом є правильная практика”, заснована на пізнанні природніх нахилів.

Чи не дивно, що один у багатстві
бідний, а інший у бідності багатий.

На думку Сковороди, і філософія, і
мистецтво повинні служити справі
самопізнання людини.

Мистецтво бути мудрим полягає в умінні знати, на що неслід звертати увагу.

- Мистецтво завжди містить у собі момент символіки у співвідношенні знаку і значення в художньому образі. Цей символізм набуває універсального значення. Якщо в справжньому мистецькому творі центр ваги знаходиться не художньому образі
 - і якщо критерієм художності є конкретність
 - Та емоційність внутрішньої форми, то у Сковороди наголос робиться на значенні образу. І філософія його стає в деякому відношенні розробкою принципів моралістичного

Мистецтво писати передує мистецтву мислити.

- витлумачення образів світу, даного у відчуттях, та світу, створеного фантазією.

Світ слів породжує світ речей.

- Моральне значення законів природи він бачить в усвідомленні того, що видимість не становить сутності речей, а тільки спрямовує людську думку на пізнання внутрішнього їх начала.

4. Доля творчої спадщини Сковороди.

- Твори Сковороди, залишаючись в рукописах і списках, за життя автора були відомі досить обмеженому колу читачів. Окремі його пісні увійшли до репертуару кобзарів та лірників, анонімних наслідувачів 18-поч.19ст.

- У наступний час здійснювався процес зібрання та опису його творчої спадщини,
- публікації окремих творів. Протягом 19ст. дослідників переважно цікавила легендарна постать Сковороди, а не його твори тільки після відзначення сторіччя з дня народження письменника-філософа його спадщина стала доступною для читачів і вчених.

- Проте з дожовтневих діячів лише І.Франко зумів визначити місце Сковороди в історії нашої духовної культури. Він справедливо розглядав Сковороду як постать, “вельми замітну в історії розвою українського народу, мабуть, чи не найзамітнішу з усіх діячів наших 18 віку”.

- Сковорода виступив як виразник етико-гуманістичних ідеалів людей праці. Його твори пройняті пафосом неприйняття несправедливої, ворожої людині соціальної дійсності, критикою вад панівних верств
- тогочасно суспільства, що позбавляло людину можливості утвердити себе у спорідненій праці, в якій Сковорода бачив єдиний засіб досягнення щастя. Його творча спадщина є актуальною і сьогодні.